

فصل شش

ناسازگاری زناشویی

ناسازگاری‌های زناشویی

اصغر آقا آدم خوبی بود و کمتر کسی بود که توی محله ازش خوب نگه. مردم دار و محترم بود. اما گاهی سر و صداهایی از خورش می‌آمد که نشود میداد توی خورشون وضع خیلی خوی نیست. صدای مشت و لگد و جیغ و فریاد... یک روز علی آقا که اتفاقاً مستاجر اصغر آقا هم بود، دیگه طاقت نیاورد و توی اون همه سر و صدا و عصبانیتش؛ اصغر آقا را صدا کرد بیرون از آپارتمانشون و بهش گفت: نگاه همراه با مکتی بهش انداخت و گفت: دادش آقایی، قبول؛ سن شما از ما بیشتره، قبول؛ ازت یک بدی هم ندیدم، قبول؛ ازت به جز احترام چیزی ندیدم، باز هم قبول؛ ... ولی دیگه نمیتونم ببینم این جوری ضعیفتر از خودت روزی باده مشت ولگد بگیری، دیگه نمیخوام این وضعیت رو ببینم. هم باید به خدا جواب پس بدی، هم باید به زن و بچه ات؛ هم باید یک کلاغ چهل کلاغ مردم رو جمع کنی.... بسه دیگه دادش....

در بسیاری از محلات مسائل خانوادگی و رابطه بین همسران نگرانی خاصی را ایجاد کرده است. موضوعاتی منفی مثل مشکلات رفتاری، احساس نا

امنیتی و اضطراب در کودکان و نوجوانان را پیامدهای ناسازگاری‌های زناشویی و روابط سر پدر و مادر می‌دانند.

اگر چه طلاق در کتابهای مختلف به عنوان یک مسئله اجتماعی آسیب‌زا در نظر گرفته شده است، با این حال طلاق عمدتاً محصول ناسازگاری‌های زناشویی است و چه بسا زوج‌های ناسازگار زیادی وجود دارند که کیفیت زندگی زناشویی آن‌ها پایین است، ولی متارکه نمی‌کنند. این زوج‌های ناسازگار فرزندان خود با رفتارهای خود را آزار می‌دهند و منشاء مشکلات دیگری در جامعه هستند. از این رو، ما به جای طلاق از ناسازگاریهای زناشویی صحبت می‌کنیم. چرا که ناسازگاریهای زناشویی منشاء طلاق هستند.

علاوه بر این، کارکرد مؤثر خانواده نیز اهمیت دارد. خانواده‌ی کارآمد کوچکترین نهاد جامعه است و سنگ بنای یک جامعه‌ای کارآمد است. از آنجایی که ناسازگاری زناشویی و نیز نارضایتی زناشویی در فضای خانوادگی، تبعات بسیار نامناسبی را در کارکرد خانواده‌ها به وجود می‌آورد و نگرانی بسیاری از متخصصان داخلی و خارجی است. بدین ترتیب، این ناسازگاری زناشویی یک مسئله اجتماعی آسیب‌زا در این کتاب در نظر گرفته شده است.

سازگاری زناشویی و ناسازگاری زناشویی چیست؟

سازگاری زناشویی وضعیتی فرایند گونه است که در آن زوجین یکدیگر را درک کرده، می‌پذیرند و در یک چارچوب فرهنگی مورد توافق به نیازهای مختلف (جنسی، عاطفی و...) یکدیگر توجه کرده و به رفع آن‌ها در حد تعادل اقدام می‌کنند و به‌طور کلی از رابطه خود احساس رضایت و خوشبختی می‌کنند. ضمناً سازگاری زناشویی متأثر از عوامل فردی، ارتباطاتی، فرهنگی، معنوی، اقتصادی و شرایط زمانی است و در طول فرایند ازدواج کاهش یا افزایش

می‌یابد.

در این راستا ناسازگاری زناشویی به صورت زیر قابل تعریف است:
 ناسازگاری زناشویی وضعیتی است که در آن افراد به رفع نیازهای زوج خود معطوف نیستند، (خواه به علّت عدم تمایل یا خواه به علّت عدم توانایی) و به رفع آن در حد تعادل و در یک چارچوب مورد توافق اقدام نمی‌نمایند و از رابطه خود احساس رضایت ندارند.

عوامل مؤثر

با در نظر گرفتن تعریفی که از ناسازگاری زناشویی ارائه شد، عوامل مؤثر بر این نوع سازگاری عبارتند از:

- عوامل فردی: این موارد شامل عوامل مرتبط با سلامت جسمانی و سلامت روانی هستند.
- عوامل مرتبط با ریزسیستم خانواده زوجین و خانواده‌های زمینه‌ای آن‌ها: این موارد شامل مهارت‌های ارتباطی همسران و همین‌طور خانواده‌های زمینه‌ای (قبلی) هر یک از زوجین می‌شود.
- عوامل مرتبط با میان‌سیستم‌های زوجین: این موارد شامل محلّ‌های کار، زندگی و تحصیل زوجین می‌شود؛ درواقع، محلّ‌هایی است که زوجین در آن تردد می‌کنند.
- عوامل مرتبط با کلان‌سیستم محلّ زندگی زوجین: شامل ابعاد اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی زندگی فرد می‌شود.
- عوامل مرتبط با زمان سیستم زندگی زوجین: این مورد شامل مراحل زندگی و سیر اتفاقات زندگی زوجین می‌شود.

این کتاب تا حد قابل توجهی پذیرای چارچوب نظری لارسون^۱ (۲۰۰۳) در رابطه با مثلث ازدواج است، با این حال، برخی مؤلفه‌های دیگر را نیز در راستای ایجاد یک رضایت‌مندی کارآمد زناشویی مهم می‌داند که آن‌ها را در چارچوب زیر لحاظ نموده است.

فهرستی از پرسش‌های اثرگذار

فهرست پرسش‌های زیر برگرفته از عواملی است که پیش از این ذکر شد و می‌تواند به ارزیابی رضایت و سازگاری/ ناسازگاری زناشویی یک زوج کمک کند:

۱. آیا هر دو یا یکی از طرفین دچار مشکلات روحی و روانی - مانند مشکل کنارآمدن با استرس، نگاه منفی (همچون بدبینی)، وابستگی به مواد روانگردان، باورهای ناکارآمد، تکانشی بودن افراطی، عصبانیت و خشونت افراطی، افسردگی درمان‌نشده، خودهوشیاری افراطی (بازنگری افراطی رفتارها و اعمال خود) و حساسیت مزمن است؟
۲. آیا فرد خود را برای ازدواج تحت فشار (از طرف دیگران یا خود) دیده است؟
۳. آیا خانواده برای ازدواج با فرد خاصی به او فشار اعمال کرده‌اند؟
۴. آیا یک یا هر دو نفر دارای پختگی کافی برای برخورد با طرف مقابل و رفع مشکلات یک خانواده است؟
۵. آیا هر یک از زوجین به اندازه کافی از نظر اخلاقی متعهد^۲ هستند؟

1. Larson

۲. اگرچه این تعهد به طرف مقابل از اهمیت زیادی برخوردار است، اما عدم تعهد به دیگران نیز اهمیت دارد و به صورت غیرمستقیم زندگی زناشویی را دچار مشکل می‌کند.

ویژگی های زوجین	ویژگی های فردی
خطرات سبک های منفی تعامل بین دوزوج، عدم شناخت کافی از یکدیگر و عدم شباهت ارزش ها نقاط قوت حفاظت کننده مهارت های ارتباطی مهارت حل تعارض توافق صمیمیت سهیم بودن در کنترل و/یا قدرت	خطرات مسائل روانی: اعم از سلامت روانی (مانند مشکل کنار آمدن با استرس، نگاه منفی (همچون بدبینی)، وابستگی به مواد روانگردان، باورهای ناکارآمد، بدبینی، تکانشی بودن افراطی، عصبانیت و خشونت افراطی، افسردگی درمان نشده، خود هوشیاری افراطی، حساسیت مزمن). عدم بلوغ و پختگی افراد در ازدواج، عدم التزام به اخلاقی. مسائل جسمانی: مانند ناتوانی در پاسخگویی به نیازهای جسمانی یا مسئولیت های زندگی مشترک نقاط قوت حفاظت کننده برون گرایی، انعطاف پذیری، عزت نفس بالا، ابراز وجود، تعهد، محبت، پختگی متناسب، التزام به اخلاق، سلامت جسمانی و جنسی
	
زمینه ها تأثیر خانواده اصلی خود، استقلال از خانواده، ازدواج والدین تأیید والدین، ریزسیستم های دیگر مثل دیگر خانواده های دوست و خویشاوند وجود احساس فشار از طرف خانواده (یا خود) برای ازدواج استرس مسئولیت مادری یا پدری استرس در محیط کار، پذیرش ریزسیستم محلی استرس های مرتبط با شرایط بیرون خانواده (مثل فشار مسائل اقتصادی، اجتماعی، معنوی و سازگاری با کلان سیستم فرهنگی در کشور) روند زندگی فردی یا زناشویی (ورود به مراحل مختلف زندگی)	
کادر ۶-۱: عوامل مؤثر بر سازگاری/ناسازگاری زناشویی در مثلث ازدواج	

۶. آیا زوجین به اندازه کافی (و متعادل) نسبت به نیازهای جنسی طرف مقابل خود پاسخگو هستند؟
۷. آیا زوجین به اندازه کافی (و متعادل) نسبت به مسئولیت‌های زندگی مشترک پاسخگو هستند؟
۸. آیا زوجین سبک ارتباطی مثبت یا نسبتاً مثبتی دارند؟
۹. آیا زوجین نسبت به یکدیگر شناخت کافی دارند؟
۱۰. آیا ارزش‌های زوجین به یکدیگر شبیه است؟
۱۱. آیا زوجین پیش از ازدواج (با عدم پذیرش کافی یکدیگر و شرایط) به یک زندگی مشترک وارد شده بودند؟
۱۲. آیا زوجین (زن یا شوهر) از خانواده خود (پدر، مادر و ...) به اندازه کافی مستقل هستند؟
۱۳. آیا خانواده مبدأ هر یک از زوجین خانواده‌هایی بوده‌اند که در آن مشکلات به نحوی مناسب حل شده‌اند و در این زمینه الگویی مناسب از ارتباط و محبت به فرزندان منتقل کرده‌اند؟
۱۴. آیا والدین هر یک از دو این ازدواج را تأیید می‌کنند؟
۱۵. آیا خانواده‌های دوست و خویشاوند مهم این ازدواج را تأیید می‌کنند؟
۱۶. آیا مسئولیت مادری یا پدری باعث نشده است که یکی از زوجین به نیازهای (معقول و متعادل) طرف مقابل خود بی‌توجه باشد؟
۱۷. آیا مسئولیت‌ها و استرس در محیط کار باعث نشده است که یکی از زوجین به نیازهای (معقول و متعادل) طرف مقابل بی‌توجه باشد؟
۱۸. آیا ارزش‌ها و فضای فرهنگی محیط کار هر یک از زوجین به حفظ خانواده و ارزش‌هایی همچون «تعهد» کمک می‌کند؟
۱۹. آیا هر یک از زوجین در ریزسیستم محلی که در آن زندگی می‌کنند،

پذیرفته شده است؟

۲۰. آیا فشار مسائل اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی زندگی زوجین را دچار مشکل کرده است؟

۲۱. جو معنوی محیط زندگی یا کار زوجین به چه صورت بر زندگی زناشویی تأثیر گذاشته است؟

۲۲. روند زندگی هریک از زوجین (مثل بارداری، میانسالی، بیماری‌های خاص و...) چه فشارها یا شرایط مساعدی را برای زندگی آن‌ها ایجاد کرده است؟

۲۳. روند زندگی زوجین (مثل داشتن فرزند یا داشتن فرزندی معلول) چه فشارها یا شرایط مساعدی را برای زندگی آن‌ها ایجاد کرده است؟

۲۴. آیا هریک یا هر دو نفر از ویژگی‌هایی مانند برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، عزت نفس بالا، ابراز وجود، تعهد، محبت، پختگی متناسب، تعهد و سلامت برخوردارند؟

۲۵. آیا زوجین از مهارت‌های ارتباط مؤثر برخوردارند؟

۲۶. آیا زوجین می‌توانند تعارضات را به نحوی مناسب حل کنند؟

۲۷. آیا زوجین به اندازه کافی با یکدیگر توافق (با پذیرش تفاوت‌ها و حل تعارضات) دارند؟

۲۸. آیا زوجین به اندازه کافی با یکدیگر صمیمی رفتار می‌کنند؟

۲۹. آیا زوجین به اندازه کافی با یکدیگر در اعمال کنترل و قدرت (در خانواده) توافق دارند؟

۳۰. زوجین تا چه اندازه به فضای معنوی و قداست رابطه خود توجه دارند؟

۳۱. در ارتباط ایشان تا چه اندازه به تکامل و تعالی (یکدیگر و فرزندان) توجه می‌شود؟

طرح‌های محلی پیشگیری

در هر کشور یا هر زمینه‌ای، راه‌های پیشگیری تا حدی قابل توجهی باید بر روی مهم‌ترین علل ناسازگاری زناشویی متمرکز شود. با توجه به مطالبی که در کتاب «مسائل اجتماعی آسیب‌زا با نگاهی به پیشگیری محله‌مدار» (جعفری روشن، ۱۳۹۴) آمده است، ظاهراً حداقل سه موضوع مهم در ایران از اهمیت برخوردار است:

۱. نحوه ارتباط و تعامل زوجین با یکدیگر (البته ارتباط با خانواده‌ها نیز به علت اهمیت پیوندهای اجتماعی در ایران منطقاً باید از اهمیت برخوردار باشد)

۲. فقر (به ویژه در کنار فرهنگ لذت‌گرا و مصرف‌گرای وارداتی از غرب)
۳. اعتیاد.

به‌طور کلی، پیش فرض این کتاب این است که میان‌سیستم‌های محلی در حل مشکلات محیط زندگی افراد مهم هستند؛ این محیط‌ها هم از لحاظ فرهنگی، اجتماعی یا اقتصادی می‌تواند زندگی زوجین را غنی بخشد و هم می‌تواند زمینه‌ساز اختلاف بین آن دو نفر شوند. یکی از راه‌هایی که میان‌سیستم‌ها می‌توانند در خانواده‌ها اختلاف به وجود بیاورند، ترویج ضد ارزش‌هایی است که باعث سست شدن روابط خانوادگی می‌شود؛ برای نمونه، اگر زن یا شوهر در یک محیط بی‌بند و بار رفت و آمد دارند، این احتمال وجود دارد (زن یا مرد) در تعهدات خانوادگی خود سست شوند.

با این حال، میان‌سیستم‌ها در بسیاری از موارد نیز می‌توانند به روابط همسران کمک کنند. برخی از خانواده‌ها در محله، قدرت حمایت از دیگر خانواده‌ها را دارند؛ به عبارتی، همسایه‌ها و کمک‌های محلی

می‌توانند مسائل آن زوج یا خانواده را سبک‌تر کنند. در صورت داشتن یک فرزند معلول یا مشکل‌دار، افراد محلی با پذیرش این خانواده و پیشگیری از احساس خجالت و شرمندگی آن‌ها یا حتی حمایت از آنان می‌توانند بار مشکلات آن خانواده را سبک کنند. بدین ترتیب، آنان با رفع مشکلات و سبک‌تر کردن مسئولیت آن‌ها فضایی را فراهم می‌کنند تا زن و شوهر راحت‌تر به نیازهای یکدیگر توجه کنند.

البته در شرایط عادی‌تر نیز کمک‌های محلی از اهمیت برخوردارند. به‌طور مثال، به یاد دارم که مراجعی نقل می‌کرد که همسرش از دیار خود به خاطر شغل او به شهری دیگر مهاجرت کرده بود. این زن وقتی با همسایگان خود ارتباط قوی‌تری ایجاد می‌کرد، کمتر احساس تنهایی می‌کرد و مشکلات روحی‌اش کمتر می‌شد و ارتباط بهتری نیز با همسرش برقرار می‌کرد.

به‌طور کلی، حمایت از یکدیگر موضوعی است که در همه جوامع انسانی در مقیاس‌های متفاوت مشهود است. برخی از اجتماعات انسانی (مثل سرخپوستان) حتی به خانواده‌های بیکار کمک کرده و سعی می‌کنند مشاغل معناداری ایجاد کنند و به این صورت، از دواج‌ها محافظت می‌کنند. آنان هم‌چنین برنامه‌هایی برای پیشگیری از خشونت‌های خانوادگی در محلات خود پیاده می‌کنند (کرمیر، سهدی، وایتلی و دندینو و ایساک، ۲۰۰۹). یکی از اثرات مثبت میان‌سیستم‌ها در وضعیت بحران قابل مشاهده است؛ چرا که میان‌سیستم‌های محلی در وضعیت‌های بحرانی، مانند زلزله یا فشارهای اقتصادی شدید، می‌توانند بسیار کارآمد و مؤثر باشند.

استفاده از میان‌سیستم‌های محلی به معنای نفی استفاده از راهکارهای متداول‌تر نیست. پژوهش‌ریردون اندرسون، استگنر، اِرل مَگمِبر، موری^۱ (۲۰۰۵)، نشان داده است، برنامه‌های آموزش مهارت‌های ارتباطی در کنار برنامه‌های مشاوره و نیز روان درمانی از اثرگذارترین برنامه‌ها در مقوله ازدواج بوده‌اند. البته باید گفت که آموزش پیش از ازدواج به اندازه این برنامه‌ها اثرگذار نبوده است؛ با این حال، نمی‌توان منکر اثرگذاری آن شد. درهرحال، با توجه به مطالب مطرح‌شده، طرح‌های زیر احتمالاً راهگشا خواهند بود:

آموزش محله‌مدار: آموزش را مرهم درد محله ببینیم.

بسیاری این سؤال را در ذهن خود دارند که باید چه موضوعاتی را قبل از ازدواج به فرزندان خود یاد دهند و بهترین آموزش‌های مربوط به همسررداری کدام‌اند؟! در این طرح ما به آموزش مطالب موردنیاز هر محله تأکید داریم. متخصصان معتمدی که در محله دارای دفاتر مشاوره هستند و مسائل شایع محله را می‌شناسند و می‌توانند متناسب با نیاز فرهنگی محله دوره‌ای را ارائه دهند. این برنامه‌ها، به‌ویژه برای زوج‌هایی که مشکلات زناشویی شایعی در آن دارند، اهمیت ویژه دارد. بدین ترتیب، هدف کلی این طرح ارائه‌ی جلسات آموزشی برای افزایش سازگاری‌های زناشویی در محله و آموزش‌های متناسب با شرایط و نیازهای محله است.^۲

البته، برنامه‌های کلی در سازمان بهزیستی جهت بهبود ناسازگاری‌های خانوادگی طراحی شده‌اند. کلاس‌های زندگی مشترک و مشاوره در هنگام

1. Reardon-Anderson, Stagner, Macomber, & Murray

۲. یک هدف عینی کمی که می‌تواند تأثیرگذاری این طرح را بسنجد، سنجش میزان ناسازگاری‌های زناشویی بعد از شرکت در کلاس‌های آموزشی محلی و مقایسه این میزان ناسازگاری‌ها با همین متغیر قبل از شرکت در برنامه‌های آموزشی باشد.

طلاق خدماتی کلی در سازمان بهزیستی هستند؛ با این حال، این خدمات و کلاس‌ها باید براساس فرهنگ و نیازهای هر منطقه تنظیم و طراحی شوند (مثلاً در یک محله خشونت‌های خانوادگی و تنبیه بدنی زنان یا کودکان زیاد است). در این طرح نباید تنها از علم روان‌شناسی استفاده کرد، بلکه باید از منابع فرهنگی و مذهبی هر قوم برای پیشگیری از مسائل زندگی زناشویی نیز بهره گرفت. (به‌طور مثال، یکی از احادیث رسول خدا (ص) می‌گوید: هر کس زنی را از روی ستم بزند، من در روز قیامت دشمن او خواهم بود. زنانان را نزنید. هرکس آنان را از روی ستم بزند، خدا و پیامبرش را نافرمانی کرده است).^۱

با وجود تمام تفاوت‌های فرهنگی، ترویج اصول و ارزش‌های مشترکی که بنیان روابط زناشویی را مستحکم می‌کند ضروری است؛ به‌طور مثال ترویج ارزش‌هایی همچون عدالت، صبر، ایثار... .

اگر جلسات آموزشی با همکاری زوج‌های موفق انجام شود که به خوبی توانسته‌اند مشکلات را پشت سر بگذارند، طرح کارآیی بسیار بیشتری خواهد داشت. زوج‌هایی که از یک قوم، یک فرهنگ هستند، راهکارهای موفقیت‌آمیز آن‌ها تا حدی ارزشمند است که می‌تواند الگویی برای زوج‌هایی جوان باشد؛ به عبارتی، این طرح بهتر است در کنار طرح دوره‌های آموزشی متناسب با نیاز فرهنگی و اجتماعی محله برگزار شود.

دقت‌نظرهای لازم:

تقویت دوره‌ای بنیه‌های علمی و فرهنگی مشاوران و افزایش توان آنان در متقاعدسازی زوجها در بهبود نتایج این طرح بسیار مفید است. آنچه برای این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه لازم است،

۱. ارشاد القلوب، ص. ۱۷۵؛ به نقل از جوادی املی، ۱۳۹۱.

عبارت‌اند از:

پرسنل: معتمدان محلی که باید مشاوران باتجربه را به ارائه‌ی دوره ترغیب کنند و در کنار زوج‌های باتجربه الگوها و راهکارهای مذهبی و فرهنگی مؤثر در محله را ارائه کنند.

مواد موردنیاز: هزینه کاغذ، لوازم تحریر یا چاپگر... .

زمان موردنیاز: حجم نیازها، توان و تجربه مشاوران روان‌شناس و کمیت و کیفیت تجارب زوج‌های موفق باتجربه زمان موردنیاز را تعیین می‌کند.

مکان انجام آن: مسجد، یا فرهنگسرا، سرای محله یا...

هزینه: این هزینه‌ها می‌توانند از هزینه اندک کاغذ و قلم تا هزینه پرداخت کامل دستمزد مشاوران را شامل شود که همه یا بخشی از آن‌ها از هزینه‌هایی که مردم پرداخت می‌نمایند، قابل تأمین است.

راهنمای امین: کمک زنان با تجربه محله را فراموش نکنیم.

هر انسانی به‌صورت طبیعی گنجینه‌ای از تجارب ارزشمند است و در برخی مواقع ثمرات خود را در اختیار دیگران می‌گذارند. در این طرح تلاش می‌کنیم که از نیروها و تجارب تأثیرگذار زوج‌های باتجربه برای بهبود زندگی دیگر زوج‌ها استفاده کنیم. بدین ترتیب، در این طرح هدف این است که زوج‌های موفق و باتجربه در ارتباط با زوج‌های جوان قرار گیرند و از تجارب خود آنان را بهره‌مند سازند.^۱

۱. یک هدف عینی کمی که می‌تواند تأثیرگذاری این طرح را بسنجد، مصاحبه با زوج‌های جوان شرکت‌کننده در طرح است. افرادی در ابتدای کلاس آموزشی شماره تلفن خود را به مسئولان هماهنگی داده‌اند و امکان ارتباط با آن‌ها وجود دارد. بعد از کلاس می‌توان با آنها ارتباط گرفت و تعداد نکات فراگرفته ایشان از زوج‌های مسن‌تر را شمارش کرد و میزان رضایت آن‌ها را از کیفیت (و تأثیر آنها در زندگی خود) این نکات بر یک خط‌کش ذهنی از صفر تا پنج، سنجید. همچنین، می‌توان از این جوانان پرسید که آیا نکته‌ای بوده که از نظر آنان برای زندگی‌شان در درسر ساز بوده باشد.

بی شک، در هر محله‌ای زوج‌های موفق و باتجربه‌ای حضور دارند که به‌صورت طبیعی ناصح و مربی زوج‌های جوان‌تر هستند. این زوج‌های باتجربه با توجه به آمادگی و زمان آزادی که در اختیار دارند، می‌توانند در این برنامه با مشاوران محلی رسماً همکاری کنند.

ابتدا، در این طرح زوج‌های باتجربه، رازدار و بااخلاق در محله شناسایی می‌شوند. این زوج‌ها می‌توانند از طریق افراد محلی و مراکزی مثل خیریه‌ها و خانه‌های سلامت معرفی شوند و همین مراکز از آنان می‌خواهند تا تجارب سختی را که با موفقیت پشت سر گذرانده‌اند، برای دیگران روایت کنند. آن‌ها ابتدا تجارب خود را برای دفاتر مشاوره و مشاوران توانمند که در حال آموزش در محلات هستند، می‌نویسند تا بهترین روش‌ها به کمک مشاوران در محله انتخاب شود و توسط خود آن‌ها برای زوج‌های جوان‌تر روایت شود. این کار باعث می‌شود که زوج‌های جوان‌تر از تجارب واقعی زوج‌های مسن‌تر و باتجربه یاد بگیرند؛ زوج‌های باتجربه باید به‌صورت نسبی در حیطه‌های مختلف موردنیاز زوج‌های جوانان واقعاً قوی باشند. طبیعی است که تجارب و راهکارهای برخی از آنان مناسب‌تر از راهکارهای دیگران است و به همین علت باید برای خانم‌ها یا آقایانی که در این طرح انتخاب نمی‌شوند، توضیح داد که عوامل متعددی باعث شده است که مشاور افراد خاصی را انتخاب کند (مثلاً نوع تجربه آنان، تجربه موردنیاز جوانان، امکان بازگودکردن تجربه و...). سپس زوج‌های انتخاب‌شده بااخلاق و باتجربه باید آموزش‌هایی را دریافت کنند؛ زیرا در ارتباط مستقیم با جوانانی قرار می‌گیرند که احتمالاً از تجارب آنان بهره می‌گیرند؛ آموزش‌هایی که در آن‌ها بر موضوعاتی مثل، رازداری، توجه جدی به انصاف، در نظر گرفتن دو زوج جوان در زمینه خاص فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی‌شان تأکید شود. مشاور یا مددکار محلی در

مرحله بعد از آنان می‌خواهد که تجارب خاص خود را برای مشاور بازگو کنند. آنان باید تجارب خود را به گونه‌ای بازگو کنند که برای جوانان مفیدتر باشد (و اشتباهات کمتری را در برداشته باشد). سپس در فرصت یک جلسه‌ی آموزشی می‌توان از آنان خواست که این تجارب مهم خود را به زوج‌های جوان‌تر منتقل کنند. آنان در جلسه‌ی آموزشی در کنار مشاوران و روان‌شناسان با تجربه‌ای قرار می‌گیرند و صرفاً از تجارب واقعی خود برای جوانان صحبت می‌کنند.

طبیعی است که این زوج‌های جوان‌تر در فرصت‌های بعدی - مثلاً پس از جلسه آموزشی یا در ملاقات‌های اتفاقی و احتمالی که دوباره با زوج‌های مسن‌تر روبرو می‌شوند - ممکن است بیشتر از تجارب آنان استفاده کنند.

دقت‌نظرهای لازم:

نوشتن ابتدایی تجربیات یک زوج باتجربه باعث می‌شود که تجارب از ابتدا بهتر ارزیابی شوند، بهتر انتخاب شوند و با خطاهای کمتری به زوج‌های جوان‌تر منتقل شوند.

آنچه موردنیاز این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه عبارتست از:

پرسنل: مشاوران محلی توانمند در مشاوره ازدواج و معتمد در محل که اعتقاد به مشارکت محلی داشته باشد و قدرت ارزیابی خوبی داشته باشند. افرادی از خیریه‌های محلی که افراد با اخلاق و موفق در زندگی زناشویی را معرفی کنند. این افراد باید از زوج‌های موفق و باتجربه در محله باشند.

مواد موردنیاز: موارد خاصی موردنیاز این طرح نیست.

زمان موردنیاز: متغیر است.

مکان انجام آن: دفتر مشاوره یا سرای محله اگر محل مناسبی برای جلسات

یا ارزیابی‌ها و آموزش‌ها دارند.

هزینه: در صورتی که همه نیروها داوطلب باشند، هزینه ندارد، اما مشاوران خوب و توانمند محل باید جهت ساعات صرف‌کرده در این زمینه‌ها هزینه‌ای دریافت کنند. همچنین زوج‌های باتجربه‌تر نیز می‌توانند بابت تعداد جلساتی که در برنامه‌های محلی از تجارب موفق خود سخن می‌گویند، هزینه‌ای دریافت کنند.

ازدواج زود هنگام و مدیرانه: ازدواج زود هنگام و هوش هیجانی نوجوانان را تقویت کنیم.

ازدواج راهی ست برای آنکه در آن روابط صمیمی و متعهدانه دو جنس مخالف شکل بگیرد. اگر نسل‌های انسانی زودتر به این جرگه پا بگذارند، هم جوانان با زندگی کم‌خطرتری مواجه خواهند بود و هم جامعه جوان‌تر خواهد ماند. در این راستا باید ارتباط مؤثر و هوش هیجانی و ازدواج زود هنگام را در دبیرستان‌ها تقویت کنیم. اگر چنین کلاس‌هایی به صورت منظم در فضای مدارس دبیرستانی ارائه شود، ذهن افراد از سنین نوجوانی برای شکل دادن یک ازدواج موفق برنامه‌ریزی می‌شود. بدیت ترتیب، هدف این برنامه بهبود هوش هیجانی جوانان و ترغیب آن‌ها به ازدواج زود هنگام است.^۱

موضوعاتی که در این فضا قابل تدریس است، موضوعات مثل هوش هیجانی، ایجاد ارتباط مؤثر، خوشبینی و مسئولیت‌پذیری، زدودن باورهای

۱. یک هدف عینی کتی در این طرح که می‌تواند تاثیرگذاری این طرح را بسنجد، ازدواج جوانان و نیز میزان سازگاری زناشویی آنان است. می‌توان بعد از شش ماه، یکسال و یا دو سال، با جوانان شرکت‌کننده در طرح تماس برقرار کرد و از اینکه آیا آنان ازدواج کرده‌اند و یا خیر اطلاعاتی کسب کرد. همچنین می‌توان از آنان در مورد مفید بودن مفاد آموزشی پرسید و یا می‌توان سازگاری زناشویی جوانانی که در این طرح شرکت کرده‌اند را با دیگر جوانان متاهل از دیگر مناطق مشابه مقایسه کرد.

غلط در روابط انسانی (مانند این باور غلط که حفظ یک ارتباط مؤثر بین افراد سخت است) از اهمیت برخوردارند.

این آموزه‌ها باید به‌صورتی منظم بخشی از آموزه‌هایی باشد که در دبیرستان‌ها تعلیم داده می‌شود و هرازگاهی این آموزه‌ها در برنامه‌های دیگر فرهنگی و آموزشی مرور و تقویت شوند. توصیه می‌شود که مثال‌های این دوره در قالب مثال‌های ارتباط مؤثر افراد در یک زندگی زناشویی موفق در مقابل ارتباط‌های نامناسب افراد در یک زندگی ناموفق ارائه شود. این دوره‌ها (با تنوع مناسب)، به‌ویژه در یکی، دو سال آخر دبیرستان، از اهمیت برخوردار است.

توجه به ازدواج و ترغیب به ازدواج موفق در این دوره‌ها مهم است. با این حال، این ترغیب باید کاملاً علمی و بر اساس شواهد صورت گیرد و باید از مطالب غیرعلمی، اهانت‌آمیز، متعصبانه و کورکورانه واقعاً اجتناب شود تا اگر فردی موفق به ازدواج نشد، احساس بدی نداشته باشد.

آنچه برای این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه لازم است، عبارت‌اند از:

پرسنل: روان‌شناسان یا مشاوران تربیتی در مدارس که باید در این زمینه آموزش و تبخّر کافی به‌دست آورده باشند یا حداقل روان‌شناسان محله‌ای که حاضر به ارائه‌ی سخنرانی دوره‌ای در این زمینه در مدارس باشند.

مواد موردنیاز: -

زمان موردنیاز: زمان موردنیاز بستگی به کارآمدی مشاوران و روان‌شناسان دارد. سخنرانی‌های دوره‌ای دو ساعته ماهانه مناسب به نظر می‌رسد.

مکان انجام آن: مدارس.

هزینه: هزینه ساعات سخنرانی یا ارائه‌ی دوره که بهتر است به تناسب نیاز چند بار در سال ارائه شود و هرازگاهی به مناسبت‌های مختلف تکرار شود.

همسر محلی: به ازدواج در محله کمک کنیم.

بسیاری از پدران و مادران علاقمند هستند که فرزند خود را به عقد کسانی درآورند که از طبقه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مشابه خود باشند. در این راستا، هدف این طرح زوج‌یابی در محله است؛ این زوج‌یابی گاهی به صورت طبیعی در محله‌ها اتفاق می‌افتاده است. در زوج‌یابی سنتی، اغلب افرادی که روابط اجتماعی زیادی دارند و نسبت به افراد شناخت نسبی دارند، به این زوج‌یابی اقدام می‌کردند، اما شاید این افراد در جامعه امروز ما زیاد نباشند.

در این طرح، هدف کلی کمک به شکل‌گیری ازدواج جوانان^۱ در محله است.^۲ ابتدا دوره‌ای در رابطه با معیارهای انتخاب همسر در محلات برگزار می‌شود و انتظار می‌رود که جوانان (ترجیحاً همراه یا خانواده‌هایشان) در آن شرکت کنند. برای حضور آسان خانواده این دوره‌ها باید کاملاً کوتاه برگزار شوند. حضور خانواده‌ها از این جهت اهمیت دارد که باعث می‌شود که ارتباط جوانان با خانواده بیشتر شود و معیارهای ازدواج جوان و خانواده‌اش یکدست‌تر شود.

از طرف دیگر، تورهای کوتاه‌مدت یا بلندمدتی باید به صورت مجزا در جای

۱. این طرح اگرچه بر جوانان متمرکز است، با این حال، می‌تواند اقشار دیگر را نیز مورد توجه قرار دهد. به طور مثال، دوره‌ای با عنوان «تلاش برای خوشبختی» برگزار شود و افرادی که بعد از طلاق یا از دست دادن همسرشان علاقمند به ازدواج مجدد هستند، با دقت نظرهای بیشتر آموزش‌گر، تسهیل‌گر و نیز خود شرکت‌کننده در این دوره شرکت کنند. این دقت‌نظرها از این روست که ازدواج مجدد، دره‌حال حساس‌تر است و افراد با برخی تجارب منفی یا با برخی مشکلات در زندگی خصوصی خود پا به دوره می‌گذارند.

۲. یک هدف عینی و کمی که می‌تواند تاثیرگذاری این طرح را بسنجد، ازدواج افراد شرکت‌کننده در این برنامه با افرادی از محله خود است. برای این موضوع می‌توان با جوانان شرکت‌کننده در طرح ارتباط برقرار کرد. و از اینکه آیا آنان ازدواج کرده‌اند، سوال پرسید. اگر تعداد جوانان محلی که بعد از شرکت در طرح یا دختران، پسران یا افراد شرکت‌کننده در این برنامه (با سطوح فرهنگی اجتماعی مشابه) ازدواج کرده‌اند، می‌توان تا حد قابل توجهی از اثربخشی این طرح اطمینان حاصل کرد، مخصوصاً وقتی این اثربخشی در شرایط متفاوت زمانی اثبات شود.

دیگر همان محله توسط کانون دیگری، همچون کانون گردشگری، به صورت مرتب برگزار شود و به طور کلی، به صورتی غیرمستقیم به خانواده‌ها توصیه شود که در آن‌ها شرکت کنند. باید به خانواده‌هایی که جوان دارند و دارای سطح فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مشابهی هستند، تلویحاً توصیه شود که از این فرصت استفاده کنند و در مسافرت‌ها یا تورها به همراه خانواده شرکت کنند. در این مسافرت‌ها، افراد شناخت نسبتاً خوبی از خانواده‌های یکدیگر پیدا می‌کنند و امکان آشنایی طبیعی دختران و پسران از یک طبقه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی مشابه پیش می‌آید.

علاوه بر مسافرت زیارتی یا سیاحتی، امکان شکل دادن فعالیت‌های مختلف، به ویژه فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی، نیز وجود دارد؛ زیرا خانواده‌ها یا جوانان در فعالیت‌هایی که به نوعی تعامل یا دادوستد واقعی وجود دارد، بهتر یکدیگر را می‌شناسند.

احتمال موفقیت ازدواج‌هایی که پس از این آشنایی آگاهانه و طبیعی به وجود می‌آیند، زیاد است؛ زیرا به علت شباهت‌های خانوادگی و طبقاتی در یک محله و آموزش‌های کسب‌شده (در مورد معیارهای ازدواج) و شناختی که افراد در سفر کسب می‌کنند، احتمال موفقیت آن‌ها در ازدواج بالا است.

در صورتی که جوانانی علاقمند هستند، می‌توانند از یک یا دو مشاور یا روان‌شناس معتمد محله‌ای نیز کمک بگیرند؛ ترجیحاً بهتر است با چنین فردی مشورت کنند تا از مشاوره پیش از ازدواج بهره ببرند.

دقت نظرهای لازم:

با توجه به اینکه حیا و احترام در جامعه ما یک ارزش محسوب می‌شود، بهتر است که این فرایند کوتاه، مؤثر، کارآمد و با رعایت حرمت‌ها برگزار شود. مثلاً، دوره‌های دخترخانم‌های جوان و آقایان جوان به صورت مجزا

برگزار شود، رفت و آمد در این دوره‌ها خیلی برجسته و چشمگیر نباشد یا دوره‌ها به صورت مجازی برگزار شود.

تأکید به حضور در سفرهای زیارتی و سیاحتی یا شرکت در تعاملات اقتصادی و اجتماعی نیز به صورتی غیر مستقیم صورت گیرد و تمام افشار محلی در این تورها و مسافرت‌ها شرکت کنند تا افراد مجرد و در سنین ازدواج انگشت‌نما نشوند.

آنچه برای این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه لازم است، عبارت‌اند از:

پرسنل: روان‌شناسان، مددکاران و مشاورانی که از یک طرف، دوره‌های معیار انتخاب همسر را ارائه دهند و از طرفی، می‌توانند مشاوره ازدواج یا آموزش پیش از ازدواج بدهند. از یک طرف، هماهنگ‌کنندگان تورهای خانوادگی، به صورتی مجزا و دوره‌ای، افراد را به مسافرت‌های کوتاه دعوت کنند. مواد مورد نیاز: -

زمان مورد نیاز: زمان لازم برای تبلیغ و ارائه‌ی دوره و نیز هماهنگی و هدایت یک تور.

مکان انجام آن: مکان‌هایی که در آن سلامت اخلاقی و تعهد حاکم باشد. هزینه: هزینه‌ای ندارد. دوره‌های معیار انتخاب همسر می‌تواند با هزینه‌ی کمی برگزار شود و درآمدزایی نیز داشته باشد. تورها نیز به همین صورت درآمدزایی دارند.

حامیان خانواده‌های درگیر با اعتیاد: گروه‌های حامی خانواده‌های درگیر با اعتیاد را شکل دهیم.

یکی از مهم‌ترین علل طلاق اعتیاد همسران است. شاید این پرسش برای

بسیاری پیش بیاید که چه کنیم تا خانواده‌های درگیر با اعتیاد را حمایت کنیم و سایه شوم طلاق را از خانواده‌ها دور کنیم. هدف این طرح، حمایت از خانواده‌های افراد درگیر با اعتیاد است؛ به‌صورتی که خانواده آنان تا حد امکان از هم پاشیده نشود.^۱

در این طرح، گروه نخست با کمک خانواده‌های درگیر با اعتیاد شکل می‌گیرد. این افراد می‌توانند همسر، خواهر، برادر یا حتی اقوام دورتر نیز باشند؛ این افراد می‌توانند اعضای خانواده درگیر با اعتیاد باشند یا افرادی که از این تجربه سربلند بیرون آمده باشند و علاقمند به انتقال تجارب خود در زمینه حمایت مالی از خانواده معتاد هستند.

در این طرح می‌توان حمایت‌های مختلفی را از خانواده‌های درگیر با اعتیاد انجام داد. باین‌حال، حداقل در دو حیطه اهمیت زیادی دارند:

- حمایت اقتصادی،

- حمایت روانی اجتماعی.

حمایت اقتصادی: در این نوع حمایت صندوقی تشکیل داده می‌شود و تمام افراد گروه با پرداخت هزینه‌ای هرچند اندک از خانواده‌های درگیر با اعتیاد حمایت می‌کنند. مشارکت تمام اعضای گروه در این رابطه ضروری است. این افراد ممکن است از همین صندوق کمک بگیرند. باین‌حال، وقتی خود در این حمایت مالی مشارکت می‌کنند، بیشتر قدر حمایت‌های مالی را می‌دانند و علاوه‌براین، ایثار و از خودگذشتگی را تمرین و تجربه می‌کنند. در این رابطه توصیه می‌شود که حتی المقدور از خود فرد معتاد نیز یک کمک

۱. یک هدف عینی و کمی که می‌تواند تاثیرگذاری طرح را بسنجد، این موضوع می‌تواند باشد که خانواده‌های شرکت‌کننده در طرح در مقایسه با یک محدوده‌ی زمانی مشخص در گذشته (مثل سه یا شش ماه یا... گذشته) مشکلات کمتری را گزارش کنند یا اینکه مشکلات بیشتری از آنان حل شده باشد.

مالی (هرچند اندک) گرفته شود.

مهم‌ترین کمک‌های اقتصادی از مردم عادی و کسبه و افراد صاحب تجارت در هر محله گرفته می‌شود؛ افرادی که از ناامنی موجود در محله آزار می‌بینند. مردم عادی نیز می‌توانند با پرداخت اندک هزینه‌ای برای مبارزه با اعتیاد، به صف مقابله‌کنندگان با اعتیاد قدم بگذارند و همگی می‌توانند جزئی از گروه حامیان خانواده‌های درگیر با اعتیاد باشند.

در این طرح از گروه‌ها یا موضوعات خاصی حمایت می‌شود:

- حمایت (ترجیحاً تدریجی) از خانواده فرد معتاد، به‌ویژه وقتی خانواده نیازمند باشد یا همسر معتاد خانواده در حال ترک باشد.
- تشویق معتادان به ترک مواد روان‌گردان.
- کمک هزینه‌ای برای درمان معتادان.

حمایت روانی اجتماعی: افراد حاضر در این گروه‌ها در کنار حمایت‌های مالی یکدیگر می‌توانند از حمایت‌های روانی و اجتماعی یکدیگر و از تجارب موفق اعضای گروه بهره ببرند. به‌طور مثال، افراد می‌توانند در حیطه‌های زیر از تجارب یکدیگر بهره ببرند:

- چگونه می‌توان از بحران‌های مالی در زمان اعتیاد همسر سر بلند بیرون آمد؟
- برای تشویق همسر یا اعضای خانواده خود برای خارج شدن از اعتیاد چه کردید؟
- در برخورد با فرزندی که از برخوردهای پدر معتاد خود رنج می‌برد، چه باید کرد؟
- چگونه می‌توان برنامه‌ریزی کرد تا فرد وابسته به مواد روان‌گردان مجدداً درگیر نشود؟

دقت‌نظری لازم:

- باید دقت شود که کمک‌های مالی در حد مقابله با بحران باشد و افراد بتوانند با راهکارهای مؤثر مستقل و توانمند شوند.
 - با توجه به اینکه حمایت مالی مهم این طرح از کسبه و افراد صاحب تجارت محلی گرفته می‌شود، بهتر است که دولت نیز با درصدی بخشودگی مالیاتی یا به اشکال دیگر از این کسبه حمایت کند.
- آنچه برای این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه لازم است، عبارت‌اند از:
- پرسنل: مشاور یک مرکز مردم‌نهاد یا کانون مقابله با آسیب‌های اجتماعی و یک صندوق‌دار/حسابدار معتمد از طرف یکی از کسبه محلی برای مدیریت منابع مالی.
- مواد موردنیاز: -
- زمان موردنیاز: زمان لازم برای تبلیغات مؤثر و تبلیغات لازم برای گروه و جلسات هفتگی یا پانزده روزه یا ماهانه.
- مکان انجام آن: هر مرکز محلی مورد اعتماد، سراهای محله، کانون‌های مربوط به آسیب‌های اجتماعی، مسجد یا حسینیه.
- هزینه: پرداخت حقوق به یک مددکار و نیز به صندوق‌دار/حسابدار.

حامیان اقتصاد محله: دست در دست هم اقتصاد خانواده‌های محلی را بهبود بخشیم.

مشکلات اقتصادی و فقر یکی دیگر از علل طلاق در خانواده‌ها به شمار می‌آید. این طرح راهی است تا در آن خانواده‌ها به خاطر فقر از هم پاشیده نشوند. هر گروه یا فردی که علاقمند به بهبود وضعیت اقتصادی خانواده

باشد، می‌تواند در این طرح شرکت کند. نام این طرح «گروه حامیان اقتصاد محله» است و هدف کلی آن، بهبود وضعیت اقتصاد خانواده‌های محلی است که علاقمند به بهبود وضعیت مالی خود هستند.^۱

اعضای خانواده در این طرح به‌صورت مستقیم شرکت می‌کنند. این افراد می‌توانند اعضای خانواده درگیر با مشکل اقتصادی یا کسانی باشند که از تجارب سخت مالی موفق عبور کرده و علاقمند به اشتراک تجارب خود با دیگران باشند. همچنین، افراد خلاق یا کارآفرین نیز می‌توانند در این طرح حضور پیدا کنند و به گروه یاری برسانند و خود نیز بهره ببرند.

در این طرح می‌توان حمایت‌های مختلفی را از خانواده‌های درگیر با موضوع رونق اقتصادی انجام داد. باین‌حال، حمایت‌ها حداقل در سه حیطه امکان پذیر هستند:

- حمایت اقتصادی،
- حمایت روانی اجتماعی،
- همفکری و/یا مشارکت بین افراد گروه برای شروع یک فعالیت تولیدی، خدماتی و

حمایت اقتصادی: مجدداً در این نوع حمایت نیز یک صندوق تشکیل داده می‌شود و تمام افراد گروه با پرداخت هزینه‌ای، هرچند اندک، از خانواده‌های درگیر با مشکل مالی، فقر و بیکاری حمایت می‌کنند. باید تأکید کرد که همچون طرح قبل مشارکت تمام اعضای گروه (حتی افراد ضعیف) در این رابطه ضروری است؛ چراکه در این صورت این افراد ضعیف بیشتر قدر

۱. یک هدف عینی و کمی در این طرح می‌تواند این باشد که افرادی که درآمدشان (در مقایسه با قبل) به واسطه این طرح به صورت معناداری افزایش یافته یا افرادی که یک یا چند مشکل اقتصادی از آنان به واسطه حمایت‌های طرح رفع شده باشد، افزایش یابد.

حمایت‌های مالی را می‌دانند.

در این طرح همه افراد محل و خیرین محل می‌توانند به صندوق این حامیان کمک کنند.

در این طرح می‌توان فعالیت‌های زیر را انجام داد:

• ارائه وام قرض الحسنه برای خارج شدن از یک بحران مالی در خانواده،

• ارائه وام برای شروع تولید (محدود) یا یک فعالیت اقتصادی.

بدیهی است که کمک‌های مالی باید بعد از تحقیقات صورت گیرد.

حمایت روانی اجتماعی: افراد حاضر در این گروه‌ها در کنار حمایت‌های مالی می‌توانند از حمایت‌های روانی و اجتماعی یکدیگر و از تجارب موفق اعضای گروه بهره ببرند. به طور مثال، افراد می‌توانند در حیطه‌های زیر از تجارب یکدیگر بهره ببرند:

• چگونه می‌توان از بحران‌های مالی و/یا بیکاری سر بلند بیرون آمد؟

• چگونه باید با یک فرد در وضعیت بیکاری برخورد کرد؟

• چگونه می‌توان در امور مختلف منزل صرفه جویی کرد؟

• از چه راه‌هایی می‌توان وضعیت روحی خود یا خانواده خود را در

فشارهای اقتصادی تقویت کرد؟

یکی دیگر از حسن‌های این تعاملات و حمایت‌های روانی اجتماعی این است که افراد صحبت می‌کنند و یکدیگر را به صورت غیرمستقیم بهتر می‌شناسند. این شناسایی به‌ویژه در زمان تشخیص نیازمندان واقعی مفید است.

همفکری یا مشارکت بین افراد گروه برای شروع یک فعالیت تولیدی، خدماتی
.... در این بخش از طرح افراد می‌توانند با یکدیگر همفکری کرده و با هم

مشارکت کنند تا یک فعالیت جدید اقتصادی را رقم بزنند. مشارکت‌ها به خاطر شناخت محلی افراد از یکدیگر (به‌ویژه بین افراد قدیمی یک محل) امکان‌پذیر است.

دقت‌نظرهای لازم:

- باید دقت شود که کمک‌های مالی در حد رفع نیاز و در حد مقابله با بحران‌ها یا در حد شروع یک فعالیت اقتصادی باشد و اساساً این کمک‌ها در مسیر توانمندسازی افراد هزینه شود، چراکه هدف توانمندی مالی است و نه وابستگی مالی.
- البته، اگر این کمک‌ها کمی بیش از حداقل باشد، فرد نیازمند دچار مشکل نمی‌شود؛ زیرا ممکن است در محاسبه میزان نیاز افراد اشتباهی صورت گرفته باشد.
- تبلیغات مناسبی باید برای این طرح انجام شود تا افراد مختلف در محله آن را بشناسند.
- برنامه‌ها باید طوری هدایت شوند که حرمت افراد کاملاً حفظ شود و سعی شود که افراد ضعیف‌تر از نظر مالی انگشت‌نما نشوند و مشکلات افراد در مراحل مختلف تا حد امکان در جمع مطرح نشود.
- آنچه برای این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه لازم است، عبارت‌اند از:
- پرسنل: مشاور یا مددکار یک خیریه یا یک کانون مرتبط با رفاه اجتماعی و یک صندوق‌دار/حسابدار معتمد از طرف یک خیریه محلی در این طرح فعال باشد.
- مواد موردنیاز: -
- زمان موردنیاز: زمان لازم برای تبلیغات مؤثر و تبلیغات لازم برای گروه و

جلسات هفتگی یا پانزده روزه یا ماهانه.
 مکان انجام آن: هر مرکز محلی مورد اعتماد، به‌ویژه خیریه‌ها.
 هزینه: پرداخت حقوق به یک مشاور یا مددکار و نیز پرداخت احتمالی به صندوق‌دار/ حسابدار خیریه که شاید خدمات اضافه انجام بدهد.

حامیان خانواده‌های خاص: از خانواده‌های خاص با نیازهای ویژه حمایت کنیم. بسیاری از افراد در یک محله نیازمند حمایت‌های انسانی هستند و بسیاری دیگر علاقمند به یاری‌رساندن و حمایت هستند. در هر محله‌ای افرادی هستند که فرزند معلول دارند یا نیازهای خاصی، مثل، حضور دائم یک سالمند در منزل، دارند. اگر کسانی آن‌ها را حمایت کنند، مراقبت از یک کودک معلول یا سالمند به امری طاقت‌فرسا تبدیل نمی‌شود و خانواده تعادل خود را حفظ می‌کند. بدین ترتیب، هدف اصلی این طرح کمک افراد محله به خانواده‌هایی با نیازهای ویژه در همسایگی‌شان است.^۱
 اما مهم‌ترین نکته در این بخش رازداری، اخلاق و حفظ کرامت خانواده‌هاست. در این طرح، گاهی یک حمایت عاطفی کافی است. گاهی مراقبت از کودکان معلول یا سالمند، حتی برای ساعت‌های محدودی، کمک ارزشمندی برای آن‌ها محسوب می‌شود.

مددکاران در خیریه‌ها، مهدکودک‌ها یا مدارس اغلب از مشکلات این خانواده‌ها آگاه‌اند. آنان می‌توانند گروه حامی خانواده‌های خاص را تشکیل دهند و این کار از طریق آشناکردن خانواده‌ها و ترغیب آنان از حمایت از

۱. یک هدف عینی و کمی این طرح که می‌تواند تأثیرگذاری این طرح را بسنجد، می‌تواند این باشد که خانواده‌های خاص با نیازهای ویژه گزارش کنند که به‌واسطه حمایت‌های موجود در محله تعداد مشکلات آن‌ها کاهش یافته یا فشار مشکلات از روی آن‌ها برداشته شده باشد.

یکدیگر ممکن است. مددکاران می‌توانند در جلسه‌ای خانواده‌ها با نیازهای خاص را با یکدیگر آشنا کنند تا از مشکل خود با یکدیگر صحبت کنند. همچنین، خانواده‌ها می‌توانند با افراد حامی و نیکوکار محلی نیز (با حفظ حرمت‌ها و به‌صورتی محرمانه‌تر) آشنا شوند.

برخی وقت‌ها، همدلی و حمایت روانی اجتماعی گروه از یکدیگر کافی است. آنان همچنین می‌توانند خدمات و مراقبت‌های خود را معاوضه کنند (معاوضه مراقبت از یک سالمند در مقابل مراقبت از یک سالمند دیگر یا یک کودک معلول). علاوه‌براین، می‌توانند از تجارب سخت خود با یکدیگر سخن بگویند و راه خروج از شرایط سخت را به یکدیگر رهنمون شوند.

آنچه موردنیاز این طرح از لحاظ پرسنل، مواد، زمان، مکان و هزینه عبارتست از: پرسنل: مددکارانی که در خیریه‌ها یا پرسنل نیکوکاری که در مراکز خاص مثل خانه‌های سلامت یا دفاتر مشاوره ... به کار مشغول هستند و خانواده‌ها با نیاز ویژه را می‌شناسند.

مواد موردنیاز: -

زمان موردنیاز: متغیر است؛ هر میزان زمانی که برای شناسایی نیکوکاران محلی و خانواده‌های دارای نیازهای خاص و معرفی آنان به یکدیگر نیاز است و داشتن جلسات موردنیازشان لازم است.

مکان انجام آن: در خیریه یا هر مرکز خاص.

هزینه: در صورتی که داوطلبانه صورت گیرد، نیازی به کسب هزینه نیست. اگرچه برای مددکارانی و داوطلبانی که ساعات مشخصی را وقف طرح می‌کنند، بهتر است هزینه متوسط و معقولی در نظر گرفت.